

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

7 Præcepta Decalogi an congruenti modo tradantur, necne.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

turali lumine illuſceſcunt. Inde enim pro-
 tinus colligitur, vt quo ordine ſunt quæq;
 rationi propinquiora, eorumq; contrario
 eidem magis diſſona, eadẽ debereat in ſe-
 ric eſſe priora: ſinis autem ſupremus no-
 ſtrarum actionum primum ſe omnium ra-
 tionis offert: & peccatum in ipſum grauius
 eſt quàm circa media, ſit ergo conſequens,
 vt præcepta quibus Deo, qui ſinis eſt no-
 ſter, proximè ſubdimur, primæ ſeli con-
 gruunt. Qualia vtiq; ſunt tria prioris ta-
 bule. Et confirmatur analogia ab exerci-
 tu ſumpta. Prius enim debet milites in or-
 dine ad principem inſtitui quam interſe:
 nam & grauius peccatur in ipſum, quam
 ſimiles in militem delinquant. Secunda cõ-
 cluſio. Inter præcepta prioris tabule illo
 debuit eſſe primum, quod ad latrã, id eſt,
 ad cultum vnus Dei attinet: ſecundũ quo
 ei reuerentia exhibetur, ac perinde ter-
 tium quo eidem impenditur famulatus.
 Primum enim fundamentum & baſis mi-
 litie eſt, vt fide à milite data, ſacramẽtoq;
 firmata ſoli principi militet, pactum omne
 & conuentum cum inimicis abiurans.
 Quare hoc eſt grauiſſimum omnium ſcel-
 lus, ſit talis fracta fide ad hoſtes deſciſcat.
 Quo circa primum præceptum eſt, ne ha-
 beamus Deos alienos. Huic autem prox-
 mum de reuerẽtia, quæ ſoli Deo debetur:
 ac tertium de famulatu eidem præſtando.
 Grauius enim in honorem principis pec-
 cat qui eum dehonorat, quàm qui ei non
 obſequitur. Quapropter ſecundum præcep-
 tum eſt, ne nomen Dei vanè uſurpetur
 ac demum tertium, vt eius Sabbatha cele-
 bremus. Tertia concluſio: Et præceptis, qui-
 bus inter ſe homines amicitia congluti-
 nantur, illud debuit eſſe primum, quo iu-
 bentur parentibus honorem exhibere.
 Ratio iam ſupra facta eſt, nempe quod
 licet nemini ullus debeat nocere, tamen
 beneficium conferre non omnis omni-
 bus debet, ſed ſolis parentibus. Qua-
 propter ratio debiti, quæ in omni præ-
 cepto, id eſt, apertior eſt reſpectu paren-
 tum, atque adeo præceptum illud deb-
 uit cæteris negatiuis præponi. Quarta
 concluſio: In negatiuorum ſerie ille ſer-
 uari debuit ordo, qui eſt inter malorum
 grauitates, quæ eiſdem prohibentur: gra-
 uius autem homo læditur, opere, quàm
 verbo, & verbo, quàm corde. Atque opere
 tunc maximè, cum vita priuatur quæ om-

nium eſt bonorum temporalium ſummũ.
 Mox ſi lædatur in perſona coniuncta, vn-
 de proliſ certitudo perit, ac tertio ſi diſpen-
 dium bonorum patiat. Ob idque quinto
 prohibetur homicidium, ſextoq; adu-
 lerium ac ſeptimo furtum, atque octauo ſal-
 ſum teſtimonium: nonò vero concupiſcẽ-
 tia alieni thori, ſed decimo auditas aliarũ
 rerum. De quibus ſigillarim quæſtione, p-
 xima dicendum eſt.

Ad primum igitur argumẽtorum quæ-
 ſtionis reſpondetur, quod et ſi ad ſentum
 notior nobis ſit dilectio proximi quàm Dei,
 tamen viceuerſa hæc eſt illius ratio & cauſa,
 & præceptorũ ſerie, debuit ſequi digni-
 tatis ordinem. Et eodem modo reſponde-
 tur ad ſecundum, quod eſt circa eandem
 materia quantum ad executionem prius
 ſit à vitijs ceſſandum, qui ſtudioſè agen-
 dum, neque poſſit ſtudioſus habitus gene-
 rari, niſi vitioſo depulſo: tamen intentione
 legillatoris prior occurrit virtus propter
 quam expelluntur vitia: atque adeò digni-
 tatis ordine etiam in eadem materia de-
 buerunt præcepta virtutum anteferri pro-
 hibitionib; contrarium diſtorum. Sed præ-
 terea quando præcepta in diuerſis materi-
 jſ inſtituuntur, excellentior debet prefer-
 ri: præcepti autem de honorãdis parenti-
 bus diuerſa materia eſt ab illis, quæ præce-
 ptis negatiuis ſubiiciuntur, eademque præ-
 ſtantior, atque adeò ſuo merito eſt præla-
 ta. Sed ad tertium reſpondetur, quod eſt
 peccata cordium cauſa ſint operum, atq;
 adeò priora in executione: tamen quoniã
 opera grauius offendunt, eorum prohibi-
 tio citius occurrit rationi.

ARTICVLVS VII.

Utrum præcepta Decalogi congruenti modo tradantur.

I Nhoc deniq; articulo ſeptimo adhibe-
 tur ſermo de forma & figura præcepto-
 rum vnũ. ſ. perſpicuus fuerit ac debitus
 tradendi modus? Et arguit à parte negati-
 ua. Affirmatiuis præceptis inſtituimur ad co-
 lendas virtutes, negatiuis verò ad vitia ca-
 uenda: in quacunq; autẽ materia oppo-
 nitur virtuti vitium: in quacunq; ergo
 debuerunt cõgeminari præcepta affirma-
 tiua & negatiua: videlicet vt non ſolam
 iube.

Series præceptorum negatiuorum.

Ad primũ arg.

Ad ſecũdũ arg.

Ad tertiuũ arg.

Primũ arg. à parte negatiua.

SOTO
de iure
Legibus
III
13

Ad quæſtionem arg.

Rõ p. conclu.

Confirmatio.

Secunda conclu.

Probatio.

Tertia conclu.

Ratio conclu.

Quarta conclu.

Argu.

Paulus.

Prima conclu.

- iuberemur non occidere, uerum & uitae proximi consulere, atque in alijs pati modo.
- Argu. 2. Secundo: Cum lex omnis ratione censetur, non erat cur tantum primo atque tertio praecipis subderetur praecipionis ratio, sed debuit omnibus pariter subscribi.
- Argu. 3. Tertio, Cum praceptorum obseruatio, sit praemiorum meritum, nulla apparet ratio quare solis primo & quarto propositum fuerit praemium.
- Argu. 4. Quarto: Postquam poena, ut dictum est causa est obseruanda legis, praesertim apud priscos, cum testamentum illud lex esset timoris: debuit ergo omnibus supplicij commemoratio adhiberi: quae tamen non nisi primo & secundo adhibita est. Ac deinde quinto arguitur: Cuncta diuina praecipia sunt altissima memoria retinenda, secundum illud Prouerb. 3. Describere ea in tabulis cordis tui. Respondendum ergo est, cur non nisi tertium praecipium sempiternae memoriae fuerit inter caetera singulariter commendatum. In contrarium autem est quod Deus, ut Sapient. 2. legimus, omnia fecit in numero, pondere, & mensura: id ergo praecipue de eius praecipis credendum est.

Conclu. Praesens quaestio nihil obscurior est procedenti, ad quam ideo indubitata conclusione hac respondetur. Decalogum, ut est congruentissima distinctio, numeroque & ordine digestus, ita esse & luculentissima forma traditum. Splendet namque in praecipis diuinae legis sapientia maxima, secundum illud Deutero. 4. Haec est uestra sapientia, & intellectus coram populis: sapientis autem est cuncta & ordinis luce disponere, & congruenti forma adaptare. Quae (ut ex praecedentibus liquet) in Decalogo sunt luculenter obseruata. At uero commota est quaestio ut ad argumentorum quaestita, quae quinque sunt numero, responderet.

In primo igitur argumento quaeritur cum suum unicuique uirtuti opponatur uitium, cur non in una qualibet materia combinatum est negatiuum praecipium cum suo affirmatiuo? Responso autem est quod omnis affirmatio negationem includit: sequitur namque si est album, non est nigrum eo quod contraria non sunt compossibilia. E conuerso uero non omnis negatio infert affirmationem. Haud enim quod non est nigrum statim est al-

bum: eo quod inter contraria interstant media. Pari ergo ratione & modo non omnibus quibus tenemur non nocere, subinde obligamur lege iustitiae benefacere: Nam latius patet malorum prohibitio, quam bonorum praecipio. Atque hac de causa nulli sex prohibitionum secundae tabulae apponitur affirmatiuum praecipium. Tenemur inquam neminem occidere neminemque suis bonis expoliare, non tamen alienam uitam aut bona omnibus conseruare: nisi uigens ingruat necessitas: quae non comprehenditur lege iustitiae, sed misericordiae. Haec ergo praecipia, quia non sunt naturae luce adeo perita, sapientibus docenda commissa sunt. Quibus autem obedientiam obsequiamque debemus, & honorem, sunt Deus, & parentes, a quibus suo utriusque gradu esse recepimus. Et ideo suppositis duobus negatiuis praecipis respectu Dei, quibus cauetur ne fidem, quam illi soli debemus in falsos Deos traducamus, & ne reuerentiam illi debitam uanis iurationibus obscuremus, adhibetur tertium affirmatiuum de die seruando Sabbathi, quo famulatum Deo exhibeamus, & quantum de honorationem parentum. Quibus non opus fuit negationes contrarias adiungere: eo quod affirmatio obsequendi & honorandi, negationem infert de honestandi ac rebellandi. Hic autem multas nos dubia occuparent, nisi quaestione proxima accommodatorem nancisceretur locum, quibus discutentur. Enim uero dum S. Thom. in priori tabula unum tantum agnoscat affirmatiuum praecipium, docet duo priora esse negatiua. Attamen iam supra tetigimus, & postea perspectius uidebimus quemadmodum primum scilicet, Non habebis Deos alienos affirmationem includat unius colendi. Item dubitatio hinc emergit de tertio praecipio, quod adstruitur esse affirmatiuum cum tamen si Ecclesiastica sanctionem de sacro audiendo exclusit quantum ad ius diuinum attinet, non uideatur esse nisi negatiuum, quo scilicet opere seruire interdicitur: sed de his, & similibus quaestione sequenti. In secundo argumento percontabamur, cur non sua singulis praecipis annexa fuerit ratio. Ad quod responderetur quod moralia patientiores secum afferunt rationes, quam ut eas oportuerit explicare. Sed tamen ubi uel ali-

Prima
dubitatio.
Solutio.

Ad secundum
argumentum.

Ad
tertium
argumentum.

quid ceremoniale commiserit, vel commune præceptum morale ad aliquid peculiare speciem applicatur, tunc operæ præmium fuit rationem illius subnectere. Ob id que cū primo præcepto eliminaverit Deus alienos deos omnemque præscripserit idolorum sculpturam & ceremoniam, concedens fuit, ut rationem subiungeret, dicens, Ego n. sum Dominus Deus tuus. Et pariter in tertio, ubi morale præceptum sibi servandi ad requiem Sabbathi contraxerit, necessarium fuit rationem subdere, quod tali. die a mundi structura requieverit. Tertium argumentum adiectum est ad explorandū, cur non omnibus præceptis sua proposita sint præmia, quando quidem sua singulis debentur? Ad quod pari modo respondetur, quod in quibus res ipsa per se lucescit, non opus erat præmia adhibere, sed ubi res latet. In præceptis autem negativis secunda tabula manifestum est, quod qui ab iniurijs inferendis se cohibet, supplicia cauet, quæ in propatulo est malefactoribus decerni. At vero dum nō solum cauere mala iubemur, sed bona etiam facere, quia nativum nobis est nihil nisi intuitu præmii & commodi agere) opus fuit, ut ibi nulla utilitas appareret, vel commodum impediendi videretur, id Deus nobis exprimeret. honorandis autem parentibus nullum videbatur nō bis emolumentum agri propterea quod eū in recessu sint vitæ. potius videntur nobis impedimento esse suis fruendi nobis. Hac ergo de causa præcipiens nobis honorare parentes, non satis duxit in memoriam nobis reuocare iuseptā generationis & educationis beneficia, sed novum quoque, seculare præmii pollicens est. Ut is, inquit, loquens super terram. Et habet præmii hoc energie plurimum. Nam cum vitam a parentibus recipiamus, debemus eis suam sustentare & prolatare. Quare qui obedientiam eisdem non rependit, eiusdem punitur breuitate vitæ, quam parentibus vel imprecatur, vel molestis fangat. Pari modo quia primo præcepto quo homines a cultu deorum arcantur, videri poterant beneficijs orbari, que falsi dij apparent hominibus impertiri, subiungit præmii, dicens se facere misericordiam in milla, his qui ipsum diligunt, & custodiunt præcepta eius. Similiter ad quartum respondetur de poena, quod cum non sit eius comminatio necessaria, ut Ethic. 10. auctor est Arist. nisi ubi pro-

clivior est ad malum pronitas, in illis peculiariter apponi debuit poena, in quibus patentior est præcipitatio in culpa. Et quia tum ob consuetudinem cum gentilibus promi erant Hebraei ad idololatriam, tum etiam propter effrenatam iurandi consuetudinem erant quoque; ad per iuria proni, primo tertioque. præceptis annexa fuit supplicij comminatio. Ac denique ad quintum respondetur, quod cū præceptum Sabbathi in memoriam statutum sit celeberrimi beneficij creationis peculiariter sub illa forma positum est, Memento ut diem Sabbathi sanctifices. Vel forte, quod illa determinatio singularis dici non erat de iure nature, sed ceremoniam eidem iuri superaddita, atq; ademerat ne facilius quam moralia, memoria decideret.

ARTICVLVS VIII.

Utrum præcepta Decalogi sint dispensabilia.

Post hæc examinare superest Decalogi vim, utrum super aliquo eius præcepto sit possibilis dispensatio? Et arguitur a parte affirmatiua: Si non essent mandata Decalogi dispensabilia, maxime quia sunt de iure nature, artamen (vt s. Ethic. cap. 7 auctor est Arist.) nonnulla sunt de iure nature que variari possunt, ac perinde sunt dispensabilia. Secundo: Sicut legislatori hu. anus se habet ad suas leges, sic & Deus: humanus autem princeps super suis dispensare potest, ergo & in suis Deus, eo præsertim qd Apostolus 2. Corinth. 2. tanquam Dei dispensator ait: Nam & ego si quid donavi, propter vos donavi in persona Christi. Unde fit non solum Deum, verum & eius prælatos posse in diuinis legibus dispensare. Tertio: In Decalogo veritū est homicidium, sed in hoc præcepto dispensat iudex malefactorum vindex: Dispensauitque Deus cum Abraham ut charissimum filium immolaret. Et cum Samsonē Iudic. 10. ut sese cū Philistæis occideret. Et cum Eleazaro. 1. Machab. 6. qui ab Elephantem quem occidit, oppressus occubuit. Subinde eruantur argumenta de fornicatione & de furto. Permisit enim, quum vero præcepit Osee ut uxorem fornicato, de lust. & Iur. H. cariam

Primū arg a parte affirmatiua. Aristot.

Arg. 2.

Paulus.

Arg. 3.

SOTO de iure Legibus Dile 13

Prima dubitatio. Solutio.

Ad secundam dubitatio.

Ad quartam dubitatio.